

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

III. De dono Sapientiaë Charitati respondente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

que virtutis inter se comparentur, (abstrahendo ab obiecto & subiecto) nimirum amare, & aliorum miseras subleuare. In Deo vero maximam dici intelligo, non comparatiue aut quia vel in ipso Deo præstantior sit charitate, qua Deus seipsum diligit; sed absolute, & in suo genere: ita vt etiam secundum abstractam rationem in homine non sit maxima, in Deo vero sit maxima, & vndiquaque perfecta, etsi Caietanus & Bannes hic q. 30. a. 4. & Gregorius de Valentia q. 7. pun. 3. aliter atque aliter mentem S. Thomæ interpretentur.

32 **ASSERTIO VI.** Inter omnes tamen virtutes, quæ proprie ad proximum pertinent, potissima est misericordia; sicut etiam est potioris actus. Ita S. Thomas cit. a. 4. Ratio est. Nam supplere defectum alterius in quantum est huiusmodi, est superioris & melioris. In eundem etiam sensum Augustinus lib. 9 de ciuit. cap. 5. ex Cicerone contra Stoicos differens ait: *Longe melius est humanius, & piorum sensibus accommodatius Cicero in Casarum laude locutus est, ubi ait: Nulla de virtutibus tuis nec admirabilior, nec gratior misericordia est.* Sicut etiam summa Religionis Christianæ in misericordia & pietate consistit; nempe quantum ad exteriora opera, iuxta Glossam Ambrosij super illud 1. ad Timoth. 4. *Pietas ad omnia utilis est.*

Interior tamen affectio charitatis, qua coniungimur Deo, eique per affectum vnimur, ac similes reddimur, præponderat est dilectioni, & misericordie in proximis, per quam assimilamur Deo secundum similitudinem operationis. Quamuis autem misericordia per se virtute Religionis inferior sit, sit tamen sæpe, vt magis necessarius sit misericordie actus quam Religionis, iuxta illud Osee 6. & Matthæi 12. *Misericordiam volo, & non sacrificium.*

33 **Quæritur secundo, an & qualis virtus, seu virtutis actus, sit beneficentia.** **ASSERTIO I.** Beneficentia non est virtus specialis, & à Charitate distincta; sed est specialis actus & effectus externus charitatis. Ita S. Thomas q. 31. a. 1. & 4. ex Aristotele 9. Ethic. cap. 4. vbi inter alios amicitie actus refert, *operari bonum ad amicos.* Ratio est, quia beneficentia, qua alteri benefacimus, immediate oritur ex benevolentia seu actu dilectionis, qua volumus bonum amico. Cum quo non pugnat, quo minus bonum exhibeatur alteri, sub aliqua peculiari ratione, etiam per alias virtutes, puta misericordiam, iustitiam, &c. Sicut enim charitas respicit in beneficio collato *communem rationem boni* (seu vt bene sit amico) ita iustitia respicit ibi rationem debiti: misericordia vero respicit rationem *releuantis miseriam* vel defectum, iuxta S. Thomam q. 31. a. 1. in corpore, & ad 3.

34 **ASSERTIO II.** Cum omnibus quidem benefaciendum est, tum magis his, qui sunt nobis magis coniuncti; seruato in omnibus debito charitatis ordine. Ita S. Thomas q. 31. a. 2. & 3. Patet ex illo ad Galat. cap. 6. v. 10. *Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei.* Ratio est, quia sicut interior affectus charitatis, seruato debito ordine, complectitur omnes, vt superius dictum; ita etiam beneficentia, velut effectus internæ amoris ad omnes extenditur, eodem ordine seruato, vt dictum hac q. 3. dub. 1. & 2.

ASSERTIO III. Beneficentia actus materialiter iidem sunt, cum actibus externis misericordie & Eleemosynæ, tum corporalis, tum spiritualis: qui proinde eodem modo diuiduntur. Supponit S. Thomas q. 32. & 33. vbi de eleemosyna, & correctione fraterna, velut actibus externis charitatis agit; & patet ex quæsito 1. assertionem 1. vbi simul ostendimus, qua ratione actus beneficentia & misericordie inter se formaliter differant.

DVBIVM III.

De dono sapientie Charitati respondentem.

S. Thomas 2. 2. q. 45. & 46.

36 **Q**uamuis de dono sapientie charitati respondente longe inferius primum agat S. Thomas, etiam post vitia Charitati opposita, vt tamen occasione virtutis misericordie, omnes habitus Charitati adiuncti & affines hoc loco pertractentur, visum est consultius, tractationem de dono sapientie misericordie subiungere. Quæritur igitur primo, quid & quale sit donum sapientie charitati respondens; & qua ratione eidem opponatur stultitia.

ASSERTIO I. Sapientia est donum Spiritus sancti, quo homo à Spiritu sancto motus secundum regulas diuinas, velut ex quadam naturæ consensione, de Deo rebusque omnibus recte iudicat. Ita S. Thomas q. 45. a. 1. & 4. Probatur ex illo Ilaie 11. v. 2. *Requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientie & intellectus.* Vbi sapientia inter dona Spiritus sancti numeratur.

37 Ratio est; quia sicut generatim ad sapientiam pertinet, considerare causam altissimam, per quam certissime de alijs iudicatur, & secundum quam omnia ordinari necesse est; siue ea causa, ac sapientia, ad quam pertinet, sit talis simpliciter, siue solum in aliquo certo genere: ita ad sapientem simpliciter, modoque perfectissimo pertinet, vt cognoscat *causam altissimam simpliciter*; quæ est Deus, ita vt per regulas diuinas omnia possit iudicare & ordinare; idque non ex nuda speculatione & consideratione rerum; talis enim sapientia valde imperfecta est, & hominibus etiam stultis, hoc est, peccatoribus communis; sed etiam ex quadam *connaturate* siue interna coniunctione mentis cum Deo, ac rebus diuinis, vt inferius magis declarabitur.

Huiusmodi autem iudicium homo non consequitur, nisi per Spiritum sanctum, iuxta illud 1. Cor. 2. v. 14. *Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei: stultitia enim est illi, & non potest intelligere, quia spiritualiter examinatur, spiritualis autem iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur.* Quia nimirum, vt ibidem dicitur, *Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei.* Patet ergo sapientiam de qua agimus, esse donum Spiritus sancti.

38 **ASSERTIO II.** Sapientia, quæ donum est Spiritus sancti, non modo speculatiua, sed etiam practica est. Ita S. Thomas q. 45. a. 3. Probatur, ex illo ad Coloss. 4. v. 5. *In sapientia ambulare ad eos, qui foris sunt, tempus redimentes: quod ad actionem pertinet.* Idem probatur ex Augustino lib. 12. de

Trinitate

Trinitate cap. 14. ubi ait: Superior pars rationis sapientia deputatur; inferior autem scientia. Superior autem ratio videtur cit. lib. cap. 7. ait, intendit rationibus supernis (scilicet diuinis) & conspiciendis, & consulendis: conspiciendis quidem secundum quod diuina in seipsis contemplatur, consulendis autem, secundum quod per diuina iudicat de humanis actibus, per diuinas regulas dirigens actus humanos, vt bene explicat sanctus Thomas. Ratio est; quia quanto aliqua virtus est altior, tanto ad plura se extendit, vt habetur lib. de causis proposit. 10. Quare hoc ipso, quod sapientia, quæ est donum, est excellentior quam sapientia, quæ est virtus intellectualis, vt pote magis de propinquo (seu speciali quadam ratione) Deum attingens, per quandam spiritus vnionem, (quæ scilicet fit per charitatem) anima ad ipsum; habet quod non solum dirigat in contemplatione, sed etiam in actione; ita tamen vt ad sapientiam prius pertineat contemplatio diuinorum, quæ est visio principij; & posterior, dirigere actus humanos secundum rationes diuinas. Et quamuis diuina in se quidem sint necessaria & æterna, sunt tamen regula contingentium, quæ humanis actibus subsunt.

Nec obstat quod Sapientia 8. v. 16. dicitur: Non habet amaritudinem conversatio illius, (sapientia) nec eadum conuictus illius; sed letitiam & gaudium; Cum tamen Gregorius lib. 6. Moral. cap. 28. dicat. In contemplatione principium quod Deus est queritur: in operatione autem sub graui necessitatis fasce laboratur. Quia si qua est in actibus humanis amaritudo, ea non prouenit ex directione Sapientia, sed potius amaritudo propter sapientia vertitur in dulcedinem, & labor in requiem, vt ait S. Thomas ibidem.

Queritur secundo, quodnam sit subiectum, tum propinquum tum remotum sapientia.

ASSERTIO I. Sapientia proprie & formaliter est in intellectu; etsi in voluntate charitatem velut causam supponat. Prior pars patet; quia iudicium ad intellectum pertinet.

Posterior assertionis pars declaratur. Restitudo enim iudicij, qualis ad sapientiam pertinet, potest contingere dupliciter. Vno modo secundum perfectum usum rationis (siue accuratam ipsius rei considerationem); alio modo, propter connaturalitatem quandam ad ea, de quibus est iudicandum. Sicut de his, quæ ad castitatem pertinent, per rationis inquisitionem recte iudicat ille, qui didicit scientiam moralem, sed per quandam connaturalitatem ad ipsam, recte iudicat de eis ille, qui habet habitum castitatis. Eodem igitur modo circa res diuinas, ex rationis inquisitione rectum iudicium habere, pertinet ad sapientiam, quæ est virtus intellectualis: sed rectum iudicium habere de eis, secundum quandam connaturalitatem ad ipsas, pertinet ad sapientiam, secundum quod donum est Spiritus Sancti. Quo sensu Dionysius cap. 2. de diuin. nomin. part. 1. de Hierotheo dixit; eum fuisse perfectum in diuinis, non solum discentem, sed & patientem diuina. Huiusmodi autem compassio (mentisque consensus) siue connaturalitas ad res diuinas super charitatem, quæ Deo nos vnit, eiusdemque naturæ participes nos quodammodo facit, secundum illud 1. ad Cor. 6. v. 17. Qui adheret Domino (per charitatem) vnus spiritus est. Sic ergo sapientia, quæ est donum, causam quidem habet

in voluntate, scilicet charitatem, sed essentiam habet in intellectu, cuius actus est recte iudicare. Ita S. Thomas ibidem.

Nec obstat primo illud Iob 28. v. 28. Timor Domini ipsa est sapientia, & recedere à malo intelligentia. Vbi Augustinus lib. 14. de Trinitate cap. 1. & lib. 12. cap. 14. legit: Et pietas (græce θεοσεβεια) ipsa est sapientia. Nam vt recte ait S. Thomas cit. q. 45. a. 1. ad 3. hoc ea solum ratione dicitur; quia tam pietas, quam timor, manifestat sapientiam; ita vt per figuram metonymiæ signum pro signato ponatur. Per hoc enim ostenditur homo rectum iudicium de diuinis habere, quod Deum timet & colit. Ad quem modum etiam, ponendo causam pro effectu, dicit Augustinus lib. de gratia noui Testamenti cap. 18. sapientiam esse charitatem Dei.

Nec obstat secundo, quod Eccli. 6. dicitur vers. 13. sapientia doctrina secundum nomen est eius. Dicitur enim sapientia quasi sapida scientia; quod videtur ad affectum pertinere; ad quem pertinet experiri spirituales delectationes siue dulcedines. Ad hoc enim primo respondet S. Thomas a. 2. ad 2. eam non videri veram expositionem eius loci scripturæ; quia talis expositio, inquit, non conuenit nisi secundum nomen quod habet sapientia in latina lingua. In græco autem non competit, & forte nec in alijs linguis. Vnde potius videtur nomen sapientia accipi pro eius fama, qua à cunctis commendatur, vt sensus sit, Sapientiam non esse sua fama minorem. Respondeo secundò etiam si ea etymologia admittatur, ex ea solum colligi, sapientiam in obliquo etiam connotare suauem affectum charitatis erga Deum, quod iam antea concessimus.

ASSERTIO II. Donum Sapientia non est in peccatoribus; sed in omnibus gratiam & charitatem habentibus. Ita S. Thomas quæst. 45. a. 4. & 5. ex communi. Prima pars patet Sapientia 1. vers. 4. In maleuolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus disciplina effugiet fictum. Ratio sumitur ex dictis; quia sapientia causat rectitudinem iudicij circa res diuinas, vel per regulas diuinas, de alijs ex quadam connaturalitate, siue vnione ad diuina, quæ est per charitatem; adeo vt sapientia præsupponat charitatem; charitas autem non potest esse cum peccato mortali vt suo loco dictum.

Secunda pars probatur ex Sapientia 7. v. 27. & v. 28. Sapientia per nationes in animas sanctas se transfert, amicos Dei & Prophetas constituit. Neminem enim diligit Deus, nisi eum, qui cum sapientia inhabitat. Ratio est, tum quia sapientia, vt dictum, proxime causatur à charitate: tum quia omnibus iustis necessarium est, habere rectum iudicium, tam in contemplatione diuinorum, quam etiam in ordinatione rerum humanarum, secundum diuinas regulas, & ex vnione ad diuina, quantum ad propria personæ directionem sufficit. Quod si natura non deficit in necessarijs, multo minus gratia. Vnde dicitur 1. Ioannis 2. v. 27. Functio eius docet vos de omnibus.

Alia est sapientia, quam non omnes iusti, sed solum quidam à Deo percipiunt, tum quantum ad contemplationem diuinorum, vt altiora quædam mysteria & cognoscere, & alijs manifestare possint;

tum quantum ad directionem humanorum secundum regulas diuinas, ut secundum eas non solum seipsos, sed etiam alios regere possint, qui sapientiae gradus & modus ad gratias gratis datas pertinet, secundum illud 1. Cor. 12. v. 8. *Alij quidem per spiritum datur sermo sapientiae.* De qua re actum disp. I. q. 7. dub. 6.

Queritur tertio, quonam modo donum sapientiae tum ad charitatem, ceterosque habitus, tum ad septimam beatitudinem comparetur.

48 **ASSERTIO I.** Donum sapientiae est quidem tum à sapientia acquisita, tum à fide, tum à dono intellectus, & scientiae, tum etiam à charitate distinctum; sed quod tamē charitati merito respondere dicitur. Ita S. Thomas cit. q. 45. a. 1. ad 2. & a. 2. ad 3. & a. 4. ad 3. ubi ita rem hanc declarat. Nam sapientia, quae ponitur virtus intellectualis acquisita, *acquiritur studio humano*; hæc autē quae est donum Spiritus sancti, est *desursum descendens* ut dicitur Iacobi 3. v. 15.

Similiter etiam differt à fide, nam fides assentit veritati diuinæ secundum seipsam: sed iudicium quod est secundum veritatem diuinam, (seu æstimatio recta, quae de singulis rebus ex diuinis regulis concipitur) pertinet ad donum sapientiae. Et ideo donum sapientiae præsupponit fidem: quia *unusquisque bene iudicat, quia cognoscit*, ut dicitur 1. Ethic. cap. 3.

49 Differt itidē à dono intellectus & scientiae, iuxta S. Thomam a. 2. ad 3. Nā intellectus habet *duos actus* scilicet *percipere*, (veritatem) & *iudicare* seu æstimare quanti vnaquæque res facienda sit: ad quorum primū ordinatur *donum intellectus*; ad secundū autem, *secundū rationes diuinas, donum sapientiae*, sed *secundū rationes humanas donum scientiae*. Vbi per iudicium intelligenda videtur quaedam æstimatio mentis ut dictū, qua quisque ex rationibus diuinis iudicat, quanti faciendū sint singula, seu de agibili, seu de rebus alijs sermo sit: quod quidem etiā iudicium, quatenus ex peculiari motione Spiritus sancti procedit, dono Sapientiae tribuitur iuxta eaque vniuersim de donis Spiritus sancti dixim⁹ tom. 2. disp. 3. q. 6. dub. 1.

50 A charitate autem differt, tum alijs modis, ut ex dictis patet: tum quia præsupponit charitatem velut causam, qua proximē nititur iudicium ad sapientiam perinens, ut dictum; quae etiam causa est, cur donum sapientiae respondeat charitati.

51 **ASSERTIO II.** Sed & septima beatitudo qua in Euangelio pacifici beati pronuntiantur, sapientiae dono quantum ad meritum, & quantum ad præmiū congrue respondet. Ita S. Thomas q. 45. art. 6. ex Augustino lib. 1. de Sermonibus Domini in monte c. 9. ubi ait: *Sapientia conuenit pacificis, in quibus nullus motus est rebellis, sed obtemperans rationi.*

Probat & declaratur, Nam ad meritū quidem eius beatitudinis pertinet, quod dicitur: *Beati pacifici.* Pacifici autē dicuntur, quasi *pacem facientes* (græce *εὐνοοῦντες*) vel in seipsis, vel etiam in alijs; quorum *utrumque* contingit per hoc, quod ea, in quibus pax constituitur, ad debitum ordinem rediguntur. Nam pax est tranquillitas ordinis, iuxta Augustinum 19. de Ciuit. Dei cap. 13. *Ordinare autem pertinet ad sapientiam*, ut patet ex Aristotele in principio metaph. Et ideo esse pacificum, conuenienter attribuitur sapientiae.

Ad præmiū autem eiusdem beatitudinis pertinet, quod dicitur, *Filij Dei vocabuntur.* Dicuntur autem aliqui *Filij Dei*, in quantum participant similitudinem filij

unigeniti & naturalis, secundum illud Rom. 8. v. 29. *Quos præsciuit & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, ut si ipse primogenitus in multis fratribus* qui quidē naturalis Dei filius est sapientia genita. Et ideo participatio donum sapientiae, ad Dei filiationem homo pingit.

Nec obstat, quod Iacobi 3. v. 17 non solum pax, sed etiā plures alij virtutum actus sapientiae tribuuntur. *Quae autem desursum est sapientia, primum pudica est, deinde pacifica, modesta, suauis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione.* Fructus autem iustitiae in pace seminatur facientibus pacem. Nam ut sapienter docet S. Thomas cit. q. 45. a. 6. ad 3. ad donum sapientiae pertinet, non solum contemplari diuina, sed etiam *regularē humanos actus*. In qua quidem directione primo occurrit remota à malis, quae aduersantur sapientiae; vnde imo dicitur esse *initium sapientiae*, in quantum facit recedere à malis. Vltimū autem est *sicut finis*, quo omnia ad debitum ordinē rediguntur, quod perinet ad rationē pacis. Et ideo conuenienter Iacobus dicit, *sapientia quae desursum est, quae est donum Spiritus sancti, primò esse pudicā, quasi vitantē corruptelas peccati; deinde autem pacificam; quod est finalis effectus sapientiae*, propter quod ponitur beatitudo.

52 Tam vero omnia, quae sequuntur manifestant ea per quae sapientia ad pacem perducit, & ordine congruo, Nam homini per pudicitiam à corruptelis recedenti, primo occurrit, ut *quantū ex se potest, modis omnibus teneat*; & quantum ad hoc dicitur, *modesta*. Secundo, ut in his, in quibus ipse sibi non sufficit, *aliorum motis acquiescat*, & quantum ad hoc subdit, *suauis*. Et hæc duo pertinent ad hoc, ut homo consequatur pacē in seipso. Sed vterius ad hoc, ut homo sit pacificus etiam alijs, primo requiritur, ut bonis eorum non repugnet, & hoc est, quod dicit, *bonis consentiens*. Secundo, ut deficiat⁹ proximi & compatiatur affectu, & subueniat effectui; & hoc est quod dicitur, *iudicans sine simulatione*; ne scilicet *correctionem prætendens, odium intendat expleat*. Ita S. Thomas loc cit. Quartum quarto, quænam vitia seu peccata opponantur sapientiae. De hæc re esto.

54 **ASSERTIO I.** Sapientiae diuinæ opponitur, tum triplex sapientia mundana & fallax, nimirum terrena, animalis, diabolica; tum stultitia, in falso iudicio de rebus diuinis posita. Ita S. Thomas q. 45. a. 1. ad 1. & q. 46. a. 1. Prima pars sumitur ex illo Iacobi 3. v. 15. *Non est enim ista sapientia desursum descendens sed terrena, animalis, diabolica.* Ratio est, sicut enim circa ea, quae sunt vere bona, inuenitur aliqua *alijfima causa*, quae est summum bonum & vltim⁹ finis, cui⁹ cognitione dicitur homo *vere sapiens*: ita etiā in malis est inuenire aliquid, ad quod alia referantur, velut vltimū finē, cuius cognitione homo dicitur esse *sapiens ad mala agendū*, secundū illud Ierem. 4. *Sapientes sunt, ut faciant mala: bene autem facere nesciunt.*

Id autem fit tripliciter. Quicquid enim auertitur à fine debito, necesse est, ut alique finem indebitū sibi præstituat; quia *omne agens agit propter finem*. Vnde si præstituat sibi finē in bonis terrenis exterioribus, vocatur *sapientia terrena*: si autē in bonis corporalibus, vocatur *sapientia animalis*: si autē in aliqua excellentia, vocatur *sapientia diabolica*, propter imitationem *superbia diaboli*, de quo dicitur Iob. 4. v. 25. *Ipse est Rex super vniuersos filios superbia.*

55 Posterior pars assertionis traditur à S. Gregorio lib. 2. Morali cap. 36. vbi ait: *Donum sapientia datur contra stultitiam.* Declaratur. Nomen enim stultitiæ à *stupore* videtur desumptum, quando Isidorus lib. 10. Etym. cap. 18. dicit: *Stultus est, qui propter stuporem non mouetur.* Et differt stultitia à fatuitate, sicut ibidem dicitur: Quia stultitia importat *hebetudine cordis*, & *obtusum sensum*, (scilicet internorum mentis,) fatuitas autem importat *totaliter spirituales sensus privationem*: & ideo conuenienter stultitia sapientiæ opponitur. Sapiens enim, vt ibidem notat Isidorus, dicitur à *sapere*; quia sicut stultus est aptus ad *discernens saporis ciborum*: sic sapiens ad *dignoscens verum atq. causarum*: adeo vt stultitia opponatur sapientiæ, sicut *contrarium*; fatuitas autem sicut *pura negatio*. Nam fatuus caret sensu iudicandi: stultus autem habet sensum, sed *hebetatum*, sapiens autem *subtilem & perspicacem*.

Præcipue autem videtur aliquis esse stultus, quando patitur defectum in sapientia iudicij, quæ attenditur secundum causam alijssimam. Nam si deficiat in iudicio circa *aliquid medicum*, non ideo vocatur aliquis stultus.

56 Alia verò est stultitia laudabilis, de qua Apostolus 1. ad Cor. 3. v. 18. *Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat, vt sit sapiens.* Huic enim opponitur sapientia huius mundi, quæ ibidem stultitia apud Deum dicitur; quia constituit & habet pro causa altissima & sine vltime aliquod terrenum bonum vt dictum. Sicut ergo hæc est falsa quadam & mala sapientia, ita etiam est aliqua stultitia bona eidem sapientiæ opposita, per quam quis *terrena contemnit*.

57 ASSERTIO II. Stultitia illa carnalis, diuinæ sapientiæ opposita, qua quis ita se rebus terrenis immergit, vt ad res diuinis percipiendas ineptus reddatur, iuxta illud 1. Cor. 2. v. 14. *Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei: stultitia enim est illi, & non potest intelligere, quia spiritualiter examinatur, est peccatum, & quidem ex luxuria nasci solitum.* Ita S. Thomas q. 46. a. 2. & 3. Ratio est; quia homo diuina lege tenetur scire & intelligere diuina, pro suæ quisque personæ conditione. Et quamuis stultitia secundum se & directe nemo velit, *vult tamen ea, ad quæ consequitur esse stultum, scilicet abstrahere sensum suum à spiritualibus, & immergere terrenis*; quo fit, vt stultitia saltem indirecte sit voluntaria.

58 Et quia dum mens hominis immergitur ad terrena per luxuriam, cuius delectationibus anima absorbetur, simul etiam fit ineptus ad spiritualia diiudicanda, ideo stultitia, quæ est peccatum, maxime nascitur ex luxuria.

Hoc vero peccatum stultitiæ committunt omnes peccantes mortaliter iuxta illud Eccles. 1. v. 13. *Stultorum infinitus est numerus, etiamsi per se ac vniuersim non sit peccatum speciale ac distinctum ab eo, in cuius materia peccatur, iuxta ea quæ de ignorantia docuimus tom. 2. disp. 4.*

q. 9. dub. 1. vbi de hac re plura.

DV BIVM IV.

De præceptis charitatis, speciatim quod, & quod duplex, tam de ipsa dilectione, quam de ordine diligendi præceptum extet; & num in hac vita impleri possit; ac quando nam obliget.

S. Thomas 2. 2. q. 44. aa. 8.

59 Sicut aliarum virtutum, ita etiam charitatis præcepta duplicis sunt generis, quædam affirmatiua, quibus actus charitatis præcipiuntur; alia negatiua, quibus vitia charitati opposita prohibentur. De negatiuis autem non est in præsentī sermo; hæc enim inferius, vbi speciatim de singulis vitij charitati oppositis agitur, tractanda sunt: sed est sermo solum de præceptis affirmatiuis, ac ijs potissimum, quæ circa ipsum actum amandi versantur.

Quæ etiam causa est, cur quamuis S. Thomas de præceptis Charitatis primum agat sub finem huius materiæ de Charitate, nos tamen hoc loco post internos charitatis actus explicatos, de hac re agendū duxerimus. De obligatione verò externi actus beneficentiæ patebit ex ijs, quæ de eleemosyna & correptione fraterna quæstione sequenti tractabuntur, cum eadem actus eleemosynæ, & beneficentiæ, quoad obligationem sit ratio, seu proportio.

Porro omnia quæ de præceptis charitatis S. Thomas cit. q. 44. tractat, ad sequentia quæ sita reuocantur 1. quodnam & quod duplex sit præceptum charitatis de ipsa dilectione. 2. vtrum etiam ordo charitatis cadat sub præcepto. 3. vtrum præceptum de diligendo Deo in hac vita possit impleri, de quibus omnibus breuiter sequentes assertiones statuimus.

60 ASSERTIO I. Conueniens fuit, vt aliquid de charitatis dilectione erga Deum daretur præceptum. Ita S. Thomas cit. q. 44. a. 1. Patet ex scriptura, ex qua constat, re ipsa tale præceptum à Deo fuisse traditum Deuter. 10. v. 12. & Matthæi 22. v. 37. Ratio est. Quia in quolibet genere, id quod est per se, potius est, magisq; necessarium eo, quod est propter aliud, ac proinde in vnoquoq; negotio magis debitum est id, quod est finis cæterorum, quam media, que non nisi propter aliud debita sunt: at verò actus dilectionis erga Deum, qua homo per charitatem vnitur Deo, habet se per modum finis, respectu aliorum actuum virtutis; eo enim velut ad finem ordinantur omnia, quæ pertinent ad spiritualem vitam.

61 Vnde & Apostolus dicit 1. ad Timoth. 1. v. 5. *Finis præcepti est charitas, de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta.* Omnes enim virtutes, de quarum actibus dantur præcepta, ordinantur vel ad purificandū cor à turbinationibus passionū, sicut virtutes, quæ sunt circa passionem: vel saltem ad habendam bonam conscientiam, sicut virtutes, quæ sunt circa operationes: vel ad habendam rectam fidem, sicut illæ, quæ pertinent ad diuinum cultum. Et hæc tria requiruntur ad diligendum Deum: Nam cor impurum à Dei dilectione abstrahitur, propter passionem inclinantem ad terrena. Conscientia verò mala facit horrere diuinam iusticiam, propter timorem pænæ. Fides autem ficta trahit affectum